

Maaginen realismi elokuva- adaptaatioissa

Lotta Naakka

OPINNÄYTETYÖ

Tammikuu 2024

Media-alan tutkinto-ohjelma

Leikkaus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Media-alan tutkinto-ohjelma
Leikkaus

NAAKKA, LOTTA:
Maaginen realismi elokuva-adaptaatioissa

Opinnäytetyö 32 sivua
Tammikuu 2024

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä elokuva-adaptaatio on, mitä maaginen realismi on, sekä käsitellä maagisen realismin elementtejä adaptaation näkökulmasta. Työn tarkoituksena oli selkeyttää kuvaa maagisen realismin piirteistä sekä tarjota kooste käsikirjoittamisen apuvälineeksi mikä havainnollistaa maagisen realismin elementtejä elokuva-adaptaatioissa.

Opinnäytetyössä tutkittiin adaptaation määritelmää, eri muotoja sekä haasteita ja mahdollisuuksia. Maagisen realismin osalta käsiteltiin termin syntyä, käyttöä muissa taiteen muodoissa, sekä analysoitiin maagisen realismin elementtejä elokuvakohtauksissa. Opinnäytetyössä hyödynnettiin adaptaatioon, kirjallisuuteen, käsikirjoittamiseen ja elokuvaan liittyvää alan lähdekirjallisuutta.

Tutkimuksessa selvisi, että maagisen realismin olemus perustuu ristiriitaisuuden ja vastakkaisten elementtien rinnastamiselle, luonnollisen ja yliluonnollisen kontrastille, jonka puitteiden sisällä voi käsitellä vakavia aiheita abstraktisti ja moniulotteisesti. Maagisen realismin määritelmät ovat jääneet jokseenkin tulkinnanvaraiseksi ja tieto aiheesta vähäiseksi.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Media
Editing

NAAKKA, LOTTA
Magical Realism in Film Adaptations

Bachelor's thesis 32 pages
January 2024

The aim of the thesis was to find out what a film adaptation is, what magical realism is, and to deal with the elements of magical realism from the point of view of adaptation. The purpose of the research was to clarify the characteristics of magical realism, as well as to provide a summary as a writing aid that illustrates the elements of magical realism in film adaptations.

The thesis examined the definition of adaptation, different forms, challenges and opportunities. Regarding magical realism, the origin of the term was discussed, its use in other forms of art, and the elements of magical realism in movie scenes were analyzed. The thesis made use of source literature in the field related to adaptation, literature, screenwriting and films.

The research revealed that the essence of magical realism is based on the juxtaposition of contradictions and opposite elements, the contrast of the natural and the supernatural, within the framework of which serious subjects can be treated abstractly and multidimensionally. Definitions of magical realism have remained somewhat open to interpretation and information on the subject is scant.

Key words: adaptation, magical realism, screenwriting

SISÄLLYS

1	Johdanto	5
2	Elokuva-adaptaatio	6
	2.1 Määritelmä	6
	2.2 Adaptaation eri muotoja	7
	2.3 Adaptaation haasteita ja mahdollisuuksia	8
3	Maagisen realismin historia	11
	3.1 Termin synty	11
	3.2 Maaginen realismi maalaustaiteessa	11
	3.3 Kirjallisuus ja Eurooppa.....	13
	3.4 Kirjallisuus ja Latinalainen Amerikka.....	14
	3.4.1 Maaginen realismi ja kolonialismi	15
	3.4.2 Maaginen realismi ja fantasia	15
	3.5 Wendy B. Farisin 5 periaatetta	16
4	Maagisen realismin mahdollisuudet ja rajoitteet.....	18
5	Elokuva-analyysi	20
	5.1. Analyysin esittely	20
	5.1.1 Raja analyysi.....	21
	5.1.2 Piin elämä analyysi	23
	5.1.3 Everything is Illuminated analyysi	25
6	Kooste käsikirjoittajaa varten	27
7	Pohdinta.....	30
	Lähteet.....	32

1 Johdanto

Valitsin elokuva-adaptaation ja maagisen realismin aiheeksi, koska olen huomannut miten viime aikoina TV-sarjat ja elokuvat perustuvat monesti kirja- tai sarjakuva-adaptaatioihin, ja valitakseni uudenlaisen näkökulman, päätin tarkastella elokuva-adaptaatioita maagisen realismin genren kautta.

Maagisen realismin elementtejä sisältävät elokuvat määritellään usein fantasiaelokuviksi, samalla tavoilla kuin esimerkiksi Marvelin supersankarielokuvat, mutta katsojakunta ei välttämättä ole sama, joten halusin ottaa selville, millaisia eroavaisuuksia ja yhteneväisyyksiä fantasialla ja maagisella realismilla on.

Kirjallisuudessa maaginen realismi lukeutuu fantasian yhdeksi lajiksi ja siitä löytyy tietoa hyvin rajatusti. Tämä herätti uteliaisuuteni ja päätin selvittää miten maagisen realismin teokset kääntyvät elokuvan visuaaliselle kielelle. Käsittelen opinnäytetyössäni elokuva-adaptaatioiden suosion syitä ja sille ominaisia elementtejä, mutta pääasiassa pureudun maagisen realismin käytänteiden adaptointiin kirjallisuudesta elokuvaksi.

Käyn yleisesti läpi maagisen realismin historiaa kirjallisuuden ja maalaustaiteen näkökulmista, sekä pyrin selvittämään mistä maaginen realismi on lähtöisin ja miten se on saanut alkunsa. Analysoin kolmen eri elokuva-adaptaation kohtauksia, joissa on käytetty maagista realismia tarinankerronnan keinona.

Yleistiedon lisäksi opinnäytetyö toimii käsikirjoittajan apuvälineenä yleisesti adaptaation kirjoittamisprosessissa, sekä lisäksi se pureutuu aiheeseen analyysiosiossa maagisen realismin elementtien osalta.

Opinnäytetyön perimmäinen tavoite on tarjota kirjoittajille koosteen muodossa työväline maagisen realismin elementtien hahmottamiseen, jota voi käyttää käsikirjoittamisen apuvälineenä. Pyrin myös vertaamaan sen yhteneväisyyksiä ja eroja muihin samanlaisiin lajityyppeihin eli genreihin ja yritän selkeyttää maagisen realismiin liitettyjä määritelmiä.

2 Elokuva-adaptaatio

2.1 Määritelmä

Adaptaatio on toistoa ilman kopiaimista (Dickinson 2019). Adaptaatio on kirjallisuuden, taiteen, elokuvan tai muun median teos, joka esitetään uudelleen toisessa muodossa. Yksi kulttuurimme yleisimmistä adaptaatiomuodoista ovat kirjojen (kuten Harry Potter-sarjan) ja sarjakuvien (kuten Marvel-elokuvat) elokuva-sovitukset. (Dickinson 2019.) Myös musikaaleja, pelejä, videoita, näytelmiä ja muunlaisia kirjallisia teoksia voidaan adaptoida elokuviksi. Käsikirjoituskonsultti Linda Segerin (1992) mukaan adaptaatio viittaa muutokseen. Se edellyttää prosessia, joka vaatii uudelleenajattelua, uudelleenkäsittelemistä ja sen ymmärtämistä, kuinka draaman luonne eroaa olennaisesti kaikesta muusta kirjallisuudesta. (Seger 1992, 2.)

Adaptaatiossa pohjateokseen viitataan laajasti, joten se erottautuu suppeasta tekstien välisestä intertekstuaalisesta viittauksesta sen lisäksi, että adaptaation tekijä tulkitsee teosta myös omakohtaisesta eli subjektiivisesta näkökulmasta. Sedergrenin (2008) mukaan allusio viittaa epäsuorasti tai peiteltysti johonkin kohteeseen, mikä erottaa sen adaptaatiosta, sillä adaptaatio pohjautuu alkuperäisteokseen selkeästi pohjateoksen puitteissa, eikä rivien välistä (Sedergren 2008).

Hutcheonin mukaan klassisen jäljitelmän tapaan sovittaminen ei myöskään ole orjallista kopiointia, vaan prosessi, jossa mukautetusta materiaalista tehdään omaa. Molemmissa uutuus on siinä, mitä tehdään toisella tekstillä. (Hutcheon 21, 2006.) Hänen mukaansa ehkä yksi tapa ajatella epäonnistuneita sovituksia ei ole uskollisuus aikaisemmalle tekstile, vaan luovuuden ja taidon puute tehdä tekstistä oma ja siten itsenäinen. (Hutcheon 2006, 21.)

Tiivistelmän luonteeseen kuuluu materiaalin karsiminen. Tiivistäminen tarkoittaa usein sivujuonien karsimista, hahmojen tiputtamista tai yhdistämistä, useiden teemojen pois jättämistä, sekä draamallisen alun, keskikohdan ja lopun löytämistä alkuperäisteoksesta. (Seger 1992, 2-3.)

2.2 Adaptaation eri muotoja

Exeterin yliopiston emeritusprofessorin Susan Haywardin mukaan elokuva-adaptaatiot voidaan jakaa kolmeen eri kastiin: perinteisiin klassikkoihin, valkokankaalle sovitettaviin näytelmiin ja nykyaikaisiin teksteihin, jotka on mukautettu elokuviksi. Nykyaikaisiin teksteihin lukeutuvat teokset, joita ei toistaiseksi lueta klassikoiden joukkoon. Näistä kolmesta adaptoitavat näytelmät vaikuttavat yleisimmin olevan uskollisimpia alkuperäisteokselle. (Hayward 2018.)

Alkuperäiselle teokselle uskollisessa sovituksessa pitäydytään usein vahvasti tekstiin omassa maailmassa, aikakaudessa ja tapahtumapaikoissa. Yleensä keskeiset hahmot, juoni, teemat ja joskus myös vuoropuhelu, eli dialogi on haluttu pitää mahdollisimman uskollisena tai ainakin samankaltaisena kun alkuperäisteoksesta saatu tulkinta.

Geoffrey Wagner jakaa adaptaatiot kolmeen eri luokkaan: Transpositioon eli muunnokseen, jossa alkuperäisteos käännetään elokuvaksi mahdollisimman pienillä muutoksilla, kommenttiin, versioon, jossa muutoksia alkuperäisteokseen on jossain määrin tehty tahallisesti tai vahingossa, sekä analogiaan, joka edustaa huomattavaa poikkeamaa alkuperäisteokseen verrattuna (Joshi & Patel 2013).

Muunnoksessa pyritään tiiviiseen uskollisuuteen teeman, maailman ja hahmojen suhteen, kuten esimerkiksi Harry Potter -elokuvissa, joissa romaanin hahmot, maailma, teemat ja rakenne on pyritty tuomaan mahdollisimman suoraan tekstistä valkokankaalle (Joshi & Patel 2013).

Komentissa elokuvantekijä saattaa muuttaa teemaan tai rakenteeseen liittyviä seikkoja, mutta pyrkiä kokonaisilmaisullaan edelleen olemaan uskollinen alkuperäisteokselle (Joshi & Patel 2013).

Wagnerin mukaan analogia edustaa huomattavasti alkuperäisversiosta poikkeavaa versiota (Joshi & Patel 2013). Analogilla tarkoitetaan löyhää adaptaatiota, jossa alkuperäisteosta on käytetty lähinnä inspiraationa, ja jossa adaptaatio pyrkii

itsenäiseksi teokseksi. Löyhässä adaptaatiossa tarina päättyy omaan tulkintaan alkuperäisestä, hahmojen suhteita tai keskeisiä teemoja on muutettu radikaalisti, sekä aikakausi ja tapahtumapaikat tai tarinan konteksti on eroaa vahvasti alkuperäisestä.

Adaptaatioissa puhuttaessa keskitytään puhumaan uskollisuudesta, mutta Haywardin mukaan adaptaatioprosessiin vaikuttavat myös muut tekijät, esimerkiksi taloudelliset näkökulmat, sekä tulkintaan vaikuttavat tekijät, kuten päärooliin esittäjän valitseminen ja ei-elokuvallisten elementtien poisleikkaaminen sovitusversiosta (Hayward, 2018).

Adaptaation uskollisuus -näkökulman pohtimisessa on Haywardin mukaan useita haasteita, sillä kaikki ulkotekstilliset seikat kuten leikkaustekniikka, kuvien symbolinen käyttö, ääniraita ja musiikki vaikuttavat lopputulokseen ja näin ollen sovituksen uskollisuuden arviointiin (Hayward 2018).

Haywardin mukaan elokuva-adaptaatiot ovat isompia sekä pienempiä kokonaisuuksia kuin alkuperäinen teos. Isompia siksi, että niissä on visuaalinen kieli, kuva ja ääni sekä muu elokuvallinen kieli, mutta myös siksi, että elokuvanteko on yhteistyön tulos, jokainen osasto ohjaajasta näyttelijään ja tuotannon muihin osiin lisäävät omaa tulkintaansa tekstiin, jolloin siitä muodostuu alkuperäisteosta isompi. Näin ollen käsite tekijästä muuttuu hajanaisemmaksi. Tästä syystä elokuvan arvo voidaan myös nähdä vähäisempänä, sillä alkuperäisestä kirjoittajasta tulee yksi monien joukossa, ja yleisö voi valittaa, ettei elokuva täytä alkuperäisen kirjoittajan sanomaa. (Hayward, 2018.)

2.3 Adaptaation haasteita ja mahdollisuuksia

Elokuva on visuaalinen media, joka on parhaimmillaan toiminnan kuvauksessa, sekä liikkeiden, eleiden, kasvonilmeiden ja tekojen ilmaisemisessa. Kirjallisen teoksen vahvuuksiin kuuluu henkilöhahmon pään sisäisten ajatuksien ja tunteiden ilmaiseminen (Ellis 2018). Elokuvilla ja TV-sarjoissa dialogi on loistava tarinan-kerronnan väline ilmaisemaan henkilöhahmojen tahtotiloja, hahmon persoonaa ja toimii juonenkuljetuksen ja eksposition ilmaisun välineenä, mutta formaatin ku-

rinalaisuuden vuoksi se ei kestä yhtä paljon päätarinasta poikkeavaa informaatiota ja sisältöä, kuin kirjallinen teos. Abstrakteja elementtejä voi ilmaista sekä kirjallisessa teoksessa, että adaptaatioissa, mutta siinä missä romaanissa voidaan leikitellä kielellisellä ilmaisulla, toistolla sekä metaforien käytöllä, elokuvassa nämä elementit pyritään ilmaisemaan äänisuunnitelulla, leikkaustyylien, erikoistehosteiden, musiikin, näyttelemisen, kuvauksen ja lavastuksen kautta (Eillis & Meehan 2018). Siinä missä kirjallinen teos kestää paremmin ajallista hyppimistä, pysähtelyä ja hidasta kerrontaa, elokuva on parhaimmillaan lineaarisesti etenevien tapahtumien kuvauksessa sekä ajan henkiin herättämisessä visuaalisin keinoin kuten puvustuksen ja lavastuksen kautta.

Elokuvassa yleisesti pyritään kuvaamaan henkilön sisäistä konfliktia ulkoisen konfliktin avulla, niin sanotulla tarve vs. halu ajattelulla, jossa aktiivinen päähenkilö tavoittelee haluamaansa asiaa, mutta sisäisesti tarvitsee jotain muuta. Ulkoisen toiminnan konfliktit toimivat oppitunteina siihen, että päähenkilö jossain kohtaa löytää sen mitä hän oikeasti tarvitsee. Proosassa tämä ei välttämättä päde ollenkaan, kirjallinen teos saattaa tapahtua täysin päähenkilön pään sisällä, ilman ulkoisia konflikteja, mikä asettaa haasteita adaptaation tekemiselle. Haasteeksi voi muodostua romaanin perusluonne, ja ohjaaja Jonathan Millerin mukaan suurin osa romaaneista menee adaptaatioissa pilalle, sillä ne kirjoitetaan ilman ajatusta esittämisestä, kun taas näytelmät kirjoitetaan suoraan esitettäväksi, mikä puoltaa niiden adaptoimista (Hutcheon, 2006, 36). Ironisesti voidaan ajatella, että mitä parempi kirja tai alkuperäisteos on, sitä vaikeampaa siitä on tehdä hyvä elokuvaversio. Esimerkiksi Kultahattu-kirjasta on tehty useita eri adaptaatioita, jotka eivät tyydytä katsojan emotionaalisia tarpeita, kun taas kirjallisesti epäonnistuneesta Kummisetä-kirjasta muodostui menestyksekkäs adaptaatio (Watanabe 2020).

Adaptaatiota tekevä käsikirjoittaja joutuu tekemään paljon päätöksiä alkuperäistä tekstiä sovittaessa, kuten esimerkiksi rajaamaan teeman, löytämään mielestään oikean tekstin sävyn tai moodin sekä luomaan kehityskaaren päähenkilölle. Nämä kaikki tekijät muokkaavat ja muuntavat käsikirjoitusta kohti subjektiivisempaa näkemystä. Lisäksi pohjatekstistä saatetaan joutua karsimaan kohtauksia pois tai käsikirjoittaja joutuu luomaan itse ja lisäämään käsikirjoitukseen kohtauksia, jotka puuttuvat kokonaan alkuperäisteoksesta. Koska kirjallisen teoksen ja

elokuvan kieli ja ilmaisumuodot eroavat vahvasti toisistaan, elokuvan ei voi odottaa kopioivan alkuperäisteosta sanatarkasti, eikä sen voi odottaa olevan liikkuvaksi kuvaksi kopioitu versio kirjasta. Kirjallisuuden professori Cory Grewellin mukaan hyvä elokuva-adaptaatio seisoo itsenäisesti omilla jaloillaan, tukeutuen sen verran alkuperäisteokseen, että se voidaan tulkita adaptaatioksi, samalla, kun ohjaaja on ottanut tarpeeksi luovia vapauksia esittääkseen oman näkemyksensä (Adams 2022).

3 Maagisen realismin historia

3.1 Termin synty

Maaginen realismi, magischer realismus -termi on alun perin saksalaisen taidekriitikon Franz Rohin kehittämä. Hän käytti termiä kirjassaan *Nach Expressionismus: Magischer Realismus: Probleme der neuesten europäischen Malerei*, joka julkaistiin vuonna 1925, kuvaamaan uutta objektiivisuutta tai uusasiallisuutta, maalaustyyliä, joka oli vaihtoehto ekspressionismin itsekeskeisyydelle. (Mazaheri 2021.) Ekspressionismissa esillä olivat usein sisäiset tunteet, ahdistus, vieraantuneisuus, vivahteikkaat, intensiiviset värit ja abstraktit aiheet. Subjektiivisuus ja sisäänpäin katsominen olivat osa suuntausta, johon kuului taiteen ohella arkkitehtuuri, musiikki, kirjallisuus sekä teatteri. Ensimmäisen maailmansodan jälkeen palattiin kuitenkin lähemmäs realismia ja maalauksien aiheet synkkenivät ja kärjistyivät kuvastaen ajan sosiaalisia ja poliittisia mullistuksia. (Cvetkovic 2022.)

3.2 Maaginen realismi maalaustaiteessa

Maagisen realismin juuret ovat yhteneväiset Weimarin Saksan post-ekspressionistisen liikkeen kanssa. Teokset keskittyvät todellisuuden kuvaamiseen objektiivisella linssillä, usein kytetyen johonkin poliittiseen tai sosiaaliseen näkökulmaan. Genre usein käyttää unenomaisia teemoja yhteiskunnallisten kysymysten korostamiseksi satiirisin keinoin. Se antaa tekijälle mahdollisuuden piirtää kuvan vaihtoehtoisesta todellisuudesta, johon on upotettu viesti, idea tai moraalit. Todellisuuden, jossa on fantasian sävy, joka voi olla miellyttävän unenomainen tai hämmentävän makaaberit. (Mazaheri 2021.)

Maalaustaiteessa suuntaukseen voidaan lukea taiteilijoita kuten Franz Radziwill, Albert Carel Willink ja Giorgio de Chirico. Radziwillin teokset asetettiin 1920-luvulla nykytodellisuuden sekavalle aikajanelle. Taiteilija uskoi, että modernit ideologiat olivat rappeutumassa ja nykyajan ihmisten todellinen kutsumus oli palata menneisyyteen yksinkertaisten ja vanhojen elämäntapojen vaalimiseen. Willinkin yksi tunnetuimmista teoksista on Pompejin myöhäiset vierailijat. Hänen työnsä

ilmaisevat huolen muinaisista viisauksista ja opetuksista, joita yhteiskunta muinoin vaali, mutta, jotka ovat unohdettu ajan saatossa. Chirico puolestaan käytti töissään syntymäpaikkansa mytologisia teemoja ja toi muinaisen taiteen moderneihin maisemiin. (Mazaheri 2021.)

KUVA 1. The Strike (Franz Radziwill, 1931)

KUVA 2. Late Visitors to Pompeii (Albert Carel Willink, 1931)

KUVA 3. The Painter's Family (Giorgio de Chirico, 1926)

Maalaukset havainnollistavat Mazaherin luonnehdintaa maagisesta realismista ja mukailevat määritelmää. Samalla on kuitenkin hankala saada tarkkaa ymmärrystä siitä mitä termillä tarkoitetaan, sillä taidemuoto risteytyy uusasiallisuuden, surrealismin, pohjoiseurooppalaisen renessanssin sekä lukuisten muiden eri tyyli- ja suuntausten kanssa. Toiset taidekriitikot ovat hyvinkin voineet käyttää edellä mainittuja termejä samoista maalauksista maagisen realismin sijaan. On siis hyvinkin uskottavaa, että termillä on ollut vain osittaista näkyvyyttä maalaustaiteessa, ja vaikka se elvytettiin uudelleen toisen maailmansodan jälkeen, sille ei koskaan muodostunut tarkempaa määritelmää (Petersen 2013).

3.3 Kirjallisuus ja Eurooppa

Ellis ja Meehanin (2022) mukaan maagisen realismin juuret ovat melko globaaleja, ja suuntaus alkoi Euroopassa löyhästi 1910–1920-luvuilla sellaisilla teoksilla kuin Franz Kafkan novelli Muodonmuutos, jossa päähenkilö, myyntiedustaja Gregor Samsa herää jättimäisenä hyönteisenä ja joutuu kohtaamaan todellisuuden, sekä muuten tavallisen elämänsä uudessa muodossaan. Videoesseen tavoin useat löytämäni lähteet selittivät termin alkuperän pintapuolisesti ja eurosentrisesti. Termin keksiminen ei tarkoita, että maagisen realismin piirteet olisivat olleet uusia 1900-luvun alkupuolella.

Maagisen realismin juuret ulottuvat 1920-lukua pidemmälle. Venäläisen kirjailijan Nikolai Gogolin novelli *Nenä* julkaistiin alun perin vuonna 1836. Tarinassa päähenkilö menettää nenänsä, ja tästä nenästä kasvaa mies, joka kävelee Pietarin kaduilla, eikä tämä tapahtuma järkytä ketään hahmoista. (Chzhen 2021.)

3.4 Kirjallisuus ja Latinalainen Amerikka

Maaginen realismi löysi tiensä Latinalaiseen Amerikkaan, kun Rohin *Nach Expressionismus* käännettiin espanjaksi espanjalaisen filosofin ja esseistin Jose Ortega Y. Gassetin avustuksella vuonna 1927, ja se alkoi hiljalleen kasvattaa suosiota. Latinalaisamerikkalaisten kirjailijoiden matkustellessa kotimaansa sekä Euroopan välillä, kirjailijat alkoivat suosia genreä, julkaista kirjoja ja näin perusta genrelle muodostui. Ensimmäisiä genreen lukeutuvia teoksia ovat Jorge Luis Borgesin vuonna 1935 julkaistu suomentamaton *Historia universal de la infamia* ja Alejo Carpentierin *Valtakunta tästä maailmasta* – romaani, joka julkaistiin 1949. (Ellis & Meehan 2022.)

Latinalaisen Amerikan kirjallisuuden nousukauteen vaikutti vahvasti 1960- ja 70-luvuilla kylmän sodan poliittinen myllerrys ja diplomaattiset suhteet, sekä Kuuban vallankumous vuonna 1959, joka käänsi maailman huomion Latinalaiseen Amerikkaan (Chzhen 2021). Maaginen realismi yleistyi keinona ilmaista aitoa amerikkalaista mentaliteettia ja tapana kehittää itsenäistä, riippumatonta kirjallisuudenlajia (Petersen 2013).

Yksi kuuluisimmista kansainväliseen maineeseen noussut maagisen realismin edustajista on Gabriel Garcia Marques, jonka vuonna 1967 julkaistu *Sadan vuoden yksinäisyys* – romaania on myyty yli 57 miljoonaa kappaletta ja kirja on käännetty 46 kielelle. Teos kertoo usean sukupolven tarinan Buendian perheestä, jonka patriarkka Jose Arcadio Buendia perusti kuvitteellisen kolumbialaisen Macondon kaupungin nähtyään sen unessa. (Ellis & Meehan 2022.) Garcia Marques sekoittaa kirjassa arkipäiväisiä todellisia tapahtumia, paikkoja ja kuvauksia ihmisistä yliluonnollisiin fantasiatarinoin, olentoihin ja paikkoihin (McArthur 2016).

3.4.1 Maaginen realismi ja kolonialismi

Maagisen realismin teokset usein käsittelevät ja kommentoivat sosiaalisia ja poliittisia jännitteitä, valta-asetelmia, vähemmistöjen identiteettiä, fasismia, kolonialismia tai rasismia. Eri kirjallisuuskriitikot ovat väittäneet, että näkyvän maailman "logiikan" yhdistäminen maagisiin elementteihin tarjoaa tavan siirtomaataustaisille kirjoittajille ymmärtää useita päällekkäisiä todellisuuksia: Sen avulla kirjoittajat voivat kertoa tarinoita sekä siirtomaan valloittajien että kolonisoitujen näkökulmista (McArthur 2016).

3.4.2 Maaginen realismi ja fantasia

Fantasian juuret löytyvät ikivanhoista tarinoista ja kreikkalaisista mytologioista, joissa jumalat sekaantuvat ihmisten maailmaan ja tekemisiin. Valistuksen ja tieteellisen vallankumouksen myötä kiinnostus ja usko fantastiseen hiipui, ja 1700-luvulla realismia arvostettiin vakavana fiktiona, kun taas muinaisista tarinoista tuli vähemmän arvostettua lasten ja yksinkertaisen kansan alaa. Myös teollisen vallankumouksen ja modernin kapitalismin luominen vaikuttivat muutokseen. Modernin fantasian kehitykseen ovat vaikuttaneet monet eri aikakaudet ja kirjoittajat, mm. goottilainen kirjallisuus, sekä 1700- ja 1800-luvuilla lapsille kerrotut sadut, kuten Grimmin veljesten kertomukset. (Chase 2020.) Fantasia sisältää monia eri alagenrejä, joista yleisimmin esillä ovat korkea ja matala fantasia sekä supersankaritarinat ja sadut.

Eeppisessä tai korkeassa fantasiassa tapahtumat sijoittuvat usein taianomaiseen ja kuvitteelliseen maailmaan, jossa seurataan yleensä yhtä päähenkilöä, joka nousee taistelemaan yliluonnollisia voimia tai hallitsijoita vastaan. Taianomaiset elementit ovat usein läsnä, mutta eivät pakollisia sekä teemat joissa keskitytään hyvän ja pahan väliseen kamppailuun sekä kasvutarinoihin. (Hellerman, 2023.)

Toisin kuin eeppisessä tai korkeassa fantasiassa, matalassa fantasiassa yliluonnolliset elementit on sijoitettu todelliseen maailmaan, yliluonnollinen on arkisempaa ja taruolentoja esiintyy yleensä vähemmän. Genreen luetaan mukaan myös Harry Potterin kaltaiset teokset, joissa reaali maailmasta kuljetaan fantasiamaailmaan jonkinlaisen portaalin kautta. Harry Potter ja Liisa ihmemaassa tyyppiset

tarinan kuitenkin eroavat maagisesta realismista, sillä reaali maailma ja fantasia ovat turvallisen välimatkan päässä toisistaan, ja lukija voi huoletta uppoutua fantasiamaailmaan. (Velasquez & Velasquez 2020.)

Maaginen realismi puolestaan usein sijoittuu todelliseen maailmaan, eikä eskapismi ei ole mahdollista, sillä siinä missä fantasiakirjailijat tarjoavat pois pääsyä, maagisen realismin kirjoittajat kritisoivat todellisen maailman tapahtumia. Latinalaisessa Amerikassa sen juuret ovat uskolonialismin kritiikissä (MacDonald, 2019). Maagiselle realismille on loputtomasti erilaisia käyttötapoja, mutta tiivistettynä se on työkalu kuvaamaan sanoin kuvaamatonta. Genre voi auttaa kuvaamaan sanoin kuvaamattomia tragedioita tai traumoja allegorioiden ja viittausten avulla. Näin vaikeasti lähestyttävistä asioista, tulee helpommin lähestyttäviä. Samalla genren avulla voidaan kritisoida valtarakenteita tai kulttuurisia normeja. Yli luonnolliset elementit nostavat tavallisen elämän asiat uudelle absurdin tasolle, valottaakseen jo olemassa olevaa absurdia. (Provost, 2022.) Ideana on, että toisin kuin fantasiassa, lukija ei pysty välttelemään todellisuutta, sillä se on fantasian kautta edelleen läsnä. Vaikka kaikilla fantasian alagenreillä on jonkin verran yhteistä, maagisella realismilla erot toisiin ovat huomattavia.

3.5 Wendy B. Farisin 5 periaatetta

Vaikka maagisella realismilla ei ole tiukasti rajattua määritelmää, yhdysvaltalainen englannin kielen professori Wendy B. Faris on kartoittanut useita periaatteita, joita voidaan käyttää genren rakennusmateriaaleina. Farisin teesejä on yhteensä viisi:

Periaate numero 1: "Pelkistämätön" taikuus, jota ei voida selittää luonnonlakien tyypillisillä käsitteillä.

Periaate numero 2: Realistinen kuvaus, joka korostaa normaaleja, yleisiä, jokapäiväisiä ilmiöitä, jotka ovat sitten ihmeellisen tai ylluonnollisen uudistamia tai uudelleen sävyttämiä. Tämän saavuttamiseksi käytetään usein äärimmäisiä tai voimistettuja mielentiloja tai tapahtumapaikkoja. Tämä erottaa genren myytistä tai fantasiasta.

Periaate numero 3: Romaani saa lukittua lukijan kahden todellisuusnäkökuvan väliin. Lukija saattaa epäillä kahden ristiriitaisen tapahtuman merkityksen välillä – ja täten kokee levottomia tai huolestuneita epäilyksiä kokemastaan.

Periaate numero 4: Nämä kaksi visiota tai ulottuvuutta melkein sulautuvat tai leikkaavat toisiaan.

Periaate numero 5: Tarinassa kyseenalaistetaan yleisiä käsityksiä ajasta, tilasta ja identiteetistä. (Ellis & Meehan 2022.)

4 Maagisen realismin mahdollisuudet ja rajoitteet

Parker Gibbons (2016) puoltaa maagisen realismin tunnistamista elokuvan genrenä käyttäen Seymour Mentonin kehittämää 7. kohdan maagisen realismin määritelmää kirjassa *Magic Realism Rediscovered 1918–1981*. Teoksen määritelmät ovat alun perin kohdistettu maalaustaiteeseen, mutta niitä on käytetty kuvaamaan toisia taidemuotoja genren sisällä. Gibbons on useiden Mentonin kommenttien, kuten keskeisen teeman, objektiivisuuden ja naiiviuden, kanssa samaa mieltä. Argumentit osoittavat, että maalaustaiteessa käytettyjä määritelmiä voi osin soveltaa myös elokuvaan, samalla tavalla kuin edellisessä luvussa käyttämäni Wendy B. Farisin kirjallisuuden periaatteet sopeutuvat elokuvien analysoimiseen.

Molemmat, Gibbons (2016) ja Petersen (2013) huomauttavat teksteissään, että tutkija Jean-Pierre Durixin mukaan niin monet kriitikot ovat käyttäneet termiä maaginen realismi viittaamaan moniin erilaisiin taideteoksiin, että termi on suurelta osin menettänyt merkityksensä genrejen välisten erojen määrittelemisessä. Siinä missä Gibbons päätyy toteamaan, että maagisen realismi voisi olla oma elokuvagenrensä, Petersen päätyy toteamaan, ettei maaginen realismi toimi elokuvan genrenä lavean käytön ja selkeän akateemisesti annetun määritelmän puutteen vuoksi (Gibbons 2016; Petersen 2013). Mutta onko maagisen realismin elokuvagenre tarpeellinen ja mihin genreä elokuvissa ylipäätään tarvitaan?

Lyhyesti ilmaistuna genreä käytetään markkinoinnissa jolloin sekä tuottajat, tekijät ja katsojat tietävät jollain tasolla mitä odottaa teokselta, ja pääseekö teos tuotantoon, kenelle elokuvaa markkinoidaan ja paljonko sen odotetaan tuottavan jne. Genre luokittelee elokuvat, määrittää kriitikoiden ja yleisön odotuksia elokuvaa kohtaan. Katsoja voi käyttää genreä perusteena katsoa tai jättää katsomatta tietty elokuva. (Reich, 11, 2017.) Genren määritelmien hahmottaminen voi auttaa kirjoittajaa saavuttamaan kirjoitusprosessissa paremman lopputuloksen. Kolumnisti Ben Gibbonsin mukaan (2023) viime vuosien aikana elokuvat ovat melkein poikkeuksetta olleet kahden tai kolmen genren yhdistelmiä, jotta ne vetoavat laajempaan yleisöön ja samalla horjuttavat katsojien odotuksia,

ja oletan, että tämä tulee luultavasti olemaan hallitseva trendi myös tulevaisuudessa. Koska katsojat odottavat jatkuvasti jotakin uutta ja erilaista ja teknologia ja audiovisuaalisten erikoistehosteiden käyttö elokuvissa lisääntyy, on entistä ajankohtaisempaa pohtia elokuvagenren luomia rajoitteita ja mahdollisuuksia.

5 Elokuva-analyysi

5.1. Analyysin esittely

Käsittelen elokuva-analyysissä kolmea kirjallisen teoksen pohjalta adaptoitua elokuvaa, joissa kaikissa esiintyy maagisen realismin elementtejä. Elokuvat ovat Raja (2018), Piin elämä (2012) ja Everything is Illuminated (2005). En käy analyysissä kaikkia elokuvia läpi kohtaus kohtaukselta alusta loppuun, vaan valikoin elokuvista kohtaukset, joissa mielestäni maagisen realismin elementit ovat parhaiten esillä. Pyrin valitsemaan elokuvat niiden saatavuuden ja ajankohtaisuuden perusteella. Kriteerinä oli myös maagisen realismin elementtien esillä olevuus, ja vaikka löysin useita eri elokuvia, joiden alkuperäisteoksissa esiintyi maagisen realismin elementtejä, nämä elementit eivät olleet visuaalisesti esillä elokuvaversioissa.

Käsittelen elokuvakohtauksia maagisen realismin näkökulmasta, miten maagisen realismin elementit näkyvät kohtauksissa ja mikä niiden dramaturginen ja tarinallinen merkitys on. Tarkoituksena on havainnollistaa lukijalle, maagisen realismin piirteitä elokuva-adaptaatioissa, sekä osoittaa mikä tekee niistä ominaislaatuisia. Apuna analyysissä käytän apuna Wendy B. Farisin maagisen realismin periaatteita.

John Ajvide Lindqvistin vuonna 2005 julkaistuun novelliin perustuva Raja (2018) kertoo tullivirkailijana toimivasta Tinasta, joka loistaa työssään, koska hän pystyy haistamaan ihmisten tunteita: erityisesti valheet, häpeän ja syyllisyyden. Tina elää poikaystävänsä kanssa talossa metsän laidalla ja pääsee avustamaan kyykensä vuoksi poliisia rikollisen kiinni saamisessa. Eräänä päivänä hän tapaa salaperäisen Voren, jonka epäilee salaavan jotakin, mutta ei pysty lukemaan tätä. He ystäväystyvät ja viettäessä aikaa yhdessä Tinalle paljastuu, että hän ei ole ihminen vaan peikko.

Piin elämä (2012), on Ang Leen ohjaama yhdysvaltalainen elokuva, ja se perustuu kanadalaisen Yann Martelin samannimiseen vuonna 2001 julkaistuun romaaniin. Pii Patel asuu Intiassa, ja hänen perheensä omistaa eläintarhan. Perheen isä päättää muuttaa perheen eläimeen Intiasta Kanadaan, mutta matkal-

la heidän laivansa joutuu myrskyn armoille ja uppoaa. Pii selviää pelastusveneesseen ja jää henkiin, ainoa ongelma on, että pelastusveneessä on myös bengalintiiikeri Richard Parker, jonka kanssa hän joutuu selviytymään.

Everything is Illuminated (2005), on Liev Schreiberin ohjaama yhdysvaltalainen elokuva, joka on adaptoitu Jonathan Safran Foerin samannimisestä romaanista (2002). Elokuva kertoo nuoresta Jonathan Safran Foersta, joka on nuori amerikkalainen juutalainen, joka lähtee Ukrainaankin etsimään Augustine-nimistä naista, joka pelasti hänen isoisänsä Safran Foerin holokaustin aikana. Jonathan etsii Trachimbrod-nimistä pientä paikkakuntaa, jota ei ole enää olemassa. Avukseen hän tarvitsee tulkin, joka sattuu olemaan huonosti englantia ymmärtävä Alex, tämän kiukkuinen ja antisemitistiseltä vaikuttava isoisänsä, sekä Sammy Davis junior junior, puolisokean isoisän hyvin näkevä koira. Elokuvan tarina sijoittuu Ukrainan maaseudulle, jossa nelikko seikkailee erinäköisissä paikoissa yrittäen löytää salaperäisen Augustine-nimisen henkilön ja Trachimbrodin.

5.1.1 Raja analyysi

Raja-elokuvan maailma sijoittuu dokumentaarisella kuvaustyylillä vahvasti todellisuuteen, ei omaan fantasiamaailmaansa. Tinan täytyy edelleen kohdata todellisen maailman ongelmat taikaelementtien tullessa tarinaan mukaan. Maagisen realismin tavoin yliluonnollista ei selitetä, mutta se pohjautuu skandinaaviseen mytologiaan peikoista, eli trolleista, joilla oli iso nenä, pitkät kädet, karvainen ruumis ja häntä. Samoin kuin elokuvassa tapahtuu, tarun mukaan peikoilla oli tapana kaapata ja korvata ihmislapsia peikkolapsilla. Yliluonnollisen avulla käsitellään elokuvan teemaa, päähenkilön uudelleen löytämää identiteettiä. Tina joutuu miettimään ja päättämään kuka hän haluaa olla.

Kohtaus, jossa maagisen realismin piirteet ovat erityisesti näkyvillä, on elokuvan puolenvälin jälkeen tapahtuva kohtaus, jossa Vore ja Tina harrastavat seksiä metsässä. Kohtauksen aikana Tinalle kasvaa miespuolisen peikon sukuelin ja hän ymmärtää, ettei olekaan ihminen, niin kuin oli luullut. Kohtauksen aikana Tina kokee vapautumisen aikaisemmasta identiteetistä ja tuntee olevansa ensimmäistä kertaa oma itsensä, mikä ilmenee kohtauksen lopussa peikkomaisena orgasmikarjaisuna. Kohtaus havainnollistaa Farisin viidettä periaatetta identiteetin

kyseenalaistamisesta. Yliluonnollista sukuelimen kasvamista ei selitetä, se sulautuu dokumentaarisen kuvaustyylin ja tarinankerronnan kanssa yhteen, mutta samalla vaikuttaa kohtauksen tulkintaan luoden siihen uuden kerroksen Farisin toisen periaatteen mukaisesti, tavallisesta asiasta, kuten seksin harrastamisesta, muotoutuu uudenlainen kerrostuma, Tinan uusi identiteetti, yliluonnollisen asian sävyttämänä.

KUVA 4. Raja (2018)

Kohtaus havainnollistaa katsojalle Tinan uuden identiteetin merkityksen miellyttävän ja uudenlaisen kokemuksen seksin muodossa, jonka harrastaminen oli aikaisemmin ollut Tinalle kivuliasta ja vastenmielistä. Farisin kolmannen periaatteen mukaisesti kohtaus ei vie katsojaa pois realismista, vaan nimenomaan painottaa Tinan uuden minän löytämisen kokemusta pelkistetyllä kuvaustyyllillä. Kohtauksessa peikkojen välinen seksi näyttää tarkoituksenmukaisesti kömpelöltä ja groteskilta. Tämä korostuu laajakuvassa entisestään riisutun ja pelkistetyin äänimaiseman avulla, jolloin Farisin neljännen periaatteen mukaisesti yliluonnollisuuden ja luonnollisuuden rajat hämärtyvät, tuoden tarinankerrontaan omanlaisensa sävyn.

5.1.2 Piin elämä analyysi

Juonellisesti Piin elämä -elokuvassa on kaksi aikatasoa, joista ensimmäisessä Pii kamppailee elossa pysymisestään pelastusveneessä keskellä avomerta ja toisessa koitoksistaan selvinnyt keski-ikäinen Pii kertoo selviytymistarinsa vieraillevalle kirjailijalle. Elokuva painottuu kokonaisuudessaan selviytymistarinaan. Katsojalle on alusta asti selvää, että tarinassa pureudutaan henkilön muistoihin tai menneisyyteen, joka vaikuttaa katsojan tulkintaan elokuvan kohtauksista. Katsoja ei pääse missään kohtaa unohtamaan, että kyse on kertojan itsensä värittämistä muistoista, jotka ovat subjektiivisuudessaan epäluotettavia.

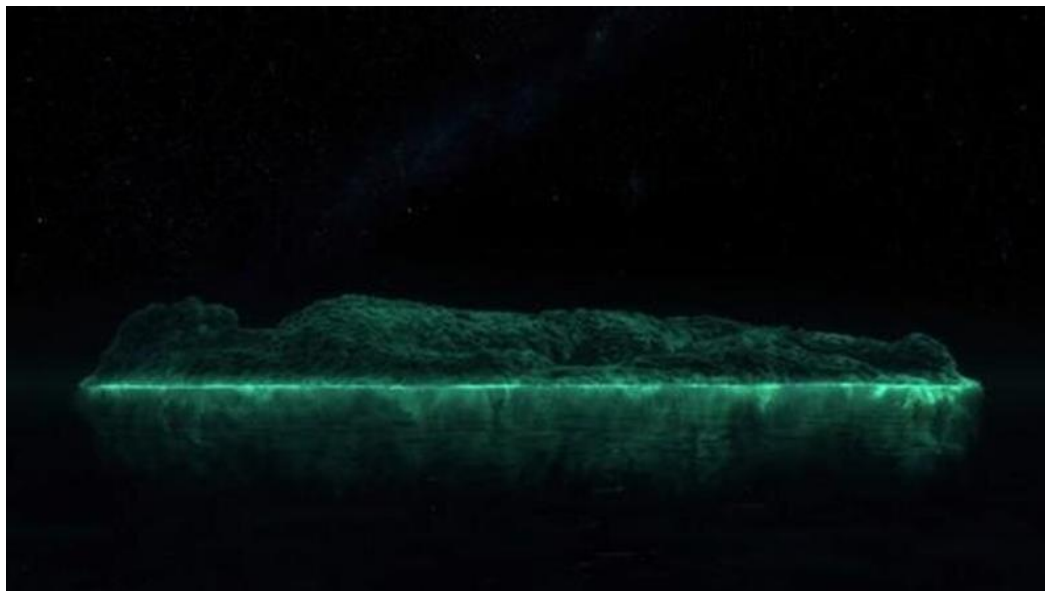
Maagisen realismin elementit näkyvät tarinan perusasetelmassa, tavallinen ja arkinen on Farisin periaatteiden mukaan uudelleen sävytettyjä fantasian elementeillä, tiikerillä soutuveneessä, jossa Piin tulee selviytyä sekä meren armoilla olemisesta, että villieläimestä. Asetelma kuvastaa Farisin toisen periaatteen määrittelmää, jossa arkiset asiat (päivästä päivään selviytyminen) on uudistettu yliluonnollisella (tiikeri pelastusveneessä).

KUVA 5. Piin elämä (2012)

Maagisen realismin elementtejä edustaa elokuvassa kohtaus, jossa Pii rantautuu autiolle saarelle sen jälkeen, kun molemmat, hän ja Richard Parker ovat olleet menehtyneitä. Tyhjästä ilmestyneellä saarella on yllättäen syötävää ja juomakelpoista vettä. Saari on visuaalisesti epätodellisen näköinen, sillä se on lähes pel-

kästään vihreä ja rantaviiva muuttuu öisin hohkaavan kirkkaanvihreäksi, josta tulee mieleen myrkyt tai radioaktiivinen aine. Katsojalle muodostuu helposti ajatus siitä, että saari täysin kuvitteellinen, sillä se on makaavan tai kuolleen henkilön muotoinen. Saaren äärimmäiset piirteet sopivat Farisin toiseen periaatteen piiriin, saari muuttuu luonnollisesta luonnottomaksi värin, muodon ja tapahtumien myötä.

KUVA 6. Piin elämä (2012)

Vietettyään hetken saarella, Pii löytää kukan sisältä hampaan ja huomaa, että saari ja kaikki sen osat ovat kannibaaleja, jotka tappavat kaloja altaisiin, jotka muuttuvat öisin happoisiksi. Saaren yhtäkkinen ilmestyminen, muoto, eläimet, värit sekä kannibalistiset piirteet antavat saarelle oman taianomaisen tunnelman, joka vastaa Wendy B. Farisin maagisen realismin 1. periaatetta, jossa luonnonlait eivät riitä selittämään ilmiötä.

Taianomaisen saaren tapahtumat saattavat olla kuviteltuja, tai ne saattavat poiketa epäluotettavan kertojan kertomuksesta, mikä herättää katsojassa kysymyksiä ja epäilystä tarinan tapahtumien kulusta. Tarinan jälkimmäinen aikataso asettaa ensimmäisen janan tapahtumat jatkuvasti kyseenalaiseksi, sillä on aina mahdollista, ettei mikään keski-ikäisen Piin kertomuksessa ole totta. Tavallaan tässä toteutuu Farisin neljäs periaate kahden eri vision tai ulottuvuuden keskinäisestä suhteesta. jossa rajat hämärtyvät, vaikka aikajanat toimivat täysin lineaarisesti.

Pii päättää, ettei jää saarelle, hänen pitää pystyä irrottamaan oma itsensä siitä minästä keneksi hän on tullut. Saari toimii metaforana ja käännekohtana Piin tarinalla siinä määrin, että lähteäkseen hänen täytyy osata lopulta luopua Richard Parkerista sekä osata osoittaa myötätuntoa itseään kohtaan, siitä, että tappoi ihmisiä pelastusveneessä, jotta voisi itse selviytyä hengissä. Katsojan tulee kirjailijan hahmon tapaan valita elokuvan lopussa mihin tarinan osiin hän uskoo. Tämä peilaa Farisin viidettä periaatetta, eli elokuvan teemaa, jossa kyseenalaistetaan yleisiä käsityksiä ajasta, tilasta ja identiteetistä.

5.1.3 Everything is Illuminated analyysi

Elokuvan lopulla on kohtaus, jossa maagisen realismin piirteet pääsevät erityisen hyvin esille tarinassa. Jonathan ja Alex seuralaisineen löytävät keskeltä maaseutua valtavan aurinkokukkapellon ympäröimän maalaistalon, jossa asuu yksinään asuva nainen. Nainen osoittautuu Jonathanin etsimäksi henkilöksi. Kartalta pyyhkiytynyt ja kadonnut Trachimbrod löytyy myös, satojen ja satojen taloon arkistoitujen laatikoiden, joukkosurmassa kuolleiden ihmisten muistoesineiden muodossa, jotka nainen on kaivanut maasta ylös ja arkistoinut.

Talon sijainti yhtäkkiä ilmestyvän kukkapellon keskellä vie katsojan kohti fantasiaa, ja tuo yliluonnollisen aikaisempien kohtauksien luonnollisuuden kanssa yhteen, luoden omanlaisensa tunnelman tarinaan, toteuttaen Farisin neljännen periaatteen kahden todellisuuden tai ulottuvuuden kohtauspisteenä.

KUVA 7. Everything is Illuminated (2005)

Farisin ensimmäisen periaatteen mukaista pelkistämätöntä taikuutta ei sinänsä elokuvasta löydy kohtauksen tasolla, sillä yliluonnollinen korostuu talon sisälle kertyneinä kattoon asti kohoavina laatikkopinoina, jotka edustavat ihmisistä jääneitä muistoja. Farisin toisen periaatteen mukaiset normaalit arkiset ilmiöt ovat sävytetty liioittelun keinoin: talo sijaitsee valtavan kirkkaan ja keltaisen aurinkokukkapellon keskellä, tie talolle on tiukan suoraviivainen, pihalla heiluvat lakanat ja nainen ovat kuin toiselta aikakaudelta.

Järjettömän suuri muistoesineiden määrä leikkautuu todellisen holokaustin historian ja juutalaisten joukkomurhan kanssa yhteen, painottaen elokuvan monimutkaista sanomaa siitä, että muistaminen voi olla yhtä aikaa kivuliasta ja vapauttavaa, muistojen jahtaaminen voi viedä elämän elämiseltä liikaa aikaa, ja että muistaminen on yhtä aikaa sekä paikka, että aika. Tässä toteutuu Farisin viides periaate ajan, tilan ja identiteetin kyseenalaistamisesta.

Voidaan myös ajatella, että Farisin kolmas periaate toteutuu, sillä katsoja ei pääse pakoon historiallista teemaa ihmisten kärsimyksestä ja sodan tuottamista kipeistä muistoista, vaan yliluonnolliset elementit, talon sijainti ja muistolaatikot, alleviivaavat sodan aiheuttamaa tuhoa ja kärsimystä.

6 Kooste käsikirjoittajaa varten

Käsittelen tässä luvussa Wendy B. Farisin luomia maagisen realismin teesejä, yrittäen havainnollistaa käsikirjoittajalle, miten elementtejä voi hyödyntää tarinan-kerronnassa. Maaginen realismi on ennen kaikkea teemalähtöinen genre, joka soveltuu parhaiten tutkimaan identiteettiä, yksilön tai yhteiskunnan kokemaa traumaa tai epäkohtaa, samalla kun se kyseenalaistaa käsitteitä ajasta tai paikasta. Tietenkin tarina voi käsitellä muitakin teemoja, ja sisältää vain osan Farisin teeseistä. Mitä enemmän Farisin periaatteita tarina sisältää, sitä sopusuhtaisempi ja koherentimpi lopputuloksesta tulee. Periaatteiden tulisi soljua yhdessä tarinan kerronnan mukana, eikä erottua liiaksi toisistaan. Kirjoittajan tulee myös esitellä yliluonnollinen tai vihjata periaatteisiin mahdollisimman varhain tarinassa, mutta niiden esiintymisjärjestyksellä ei ole väliä.

Farisin ensimmäisen periaatteen pelkistämätön taikuus, viittaa tarinan elementtiin, jossa ilmenee luonnonlakien selittämättömissä oleva tekijä. Tämä voi olla mikä tahansa tarinallinen elementti, joka erottaa ja irrottaa tarinaa realismista, kuten esimerkiksi Piin elämä -elokuvassa tyhjästä ilmestynyt saari, jolla on kannaalialisia taipumuksia.

KUVA 8. Piin elämä (2012)

Toisen periaatteen mukaisesti tarinan maailma pysyy realismissa kiinni, mutta siihen yhdistyy ihmeellisiä ilmiöitä tai ylikuonnollisia elementtejä, jotka luovat kerrotaan uuden tason, tarinaan tulee muodostua tämän myötä oma uusi sävytyös. Tämä usein saavutetaan käyttämällä tilanteita, jotka ovat viety äärimilleen, tai niihin sisältyy voimakkaita tunteita tai erikoisia tapahtumapaikkoja. Esimerkiksi Piin elämä -elokuvassa asetelma, jossa Pii joutuu selviytymään pelastusveneessä avomerellä yhdessä tiikerin kanssa, on esimerkki tällaisesta äärimmäisestä tilanteesta.

KUVA 9. Piin elämä (2012)

Kolmannen periaatteen mukaisesti katsoja tulisi saada lukittua kahden erilaisen todellisuusnäkömän tai todellisuuden väliin, jossa hänen tulisi kyseenalaistaa näkemänsä elementti tai tapahtuma, sekä saada hänet epäroimään tapahtumien merkityksiä tai todenmukaisuuksia, kuteni Everything is Illuminated -elokuvan kohtaus, jossa ihmisten kärsimystä ja sodan tuottamia kipeitä muistoja alleviivaa talon sijainti ja muistolaatikot, sekä kohtaus Piin elämä -elokuvassa, jossa Pii kertoo vaihtohtoisen tarinan siitä, mitä pelastusveneessä tapahtui. Farisin neljännen periaatteen mukaisesti, nämä kaksi näkömää tai todellisuutta joko sulautuvat tai leikkaavat toisiaan, edellä mainitun esimerkin mukaisesti. Katsojaa ei saa

viedä pois realismista, vaan ylikuonnollisen tulee, kuten Raja-elokuvan seksikoh-
tauksessa, painottaa kahden todellisuuden leikkauspistettä, jonka tulisi olla suo-
raan sidottuna elokuvan teemaan.

KUVA 10. Everything is Illuminated (2005)

Viidennen periaatteen mukaisesti tarinassa tulisi kyseenalaistaa yleisiä käsityksiä tai oletuksia ajasta, tilasta ja identiteetistä. Tämä periaate on kirjoittajan yksi tärkeimmistä elementeistä, sillä se nitoo yhteen kaikki aikaisemmat teesit: Piin elämä käsittelee traumasta selviytymistä sekä suhdetta jumalaan, Everything is Illuminated -elokuvan teemat käsittelevät yhteiskunnallista traumaa, muistamista ja sen ristiriitaisuutta sekä Raja-elokuva, joka käsittelee identiteetin löytämistä ja itsensä hyväksymistä. Kirjoittajan tulee käsitellä teemoja ylikuonnollisen kautta, jolloin niistä tulee helpommin lähestyttäviä ja hankalasti sanoitettavat asiat, kuten uuden identiteetin löytämisen ristiriitaisuus, muuttuu abstraktin kautta katsojalle ymmärrettävämmäksi.

KUVA 11. Raja (2018)

7 Pohdinta

Opinnäytetyön tarkoituksena oli pureutua maagisen realismin elementteihin adaptaatioiden kautta sekä luoda käsikirjoittajille kooste adaptaatioiden kirjoittamisen apuvälineeksi. Koosteen tarkoitus oli tuoda maagisen realismin piirteet esille mahdollisimman selkeästi, mikä aiheutti haasteita aiheen abstraktiuden, olemassa olevien määritelmien löyhyyden ja suurpiirteisyyden vuoksi. Aloittaessani opinnäytetyötä oli vaikeaa hahmottaa millainen lopputulos tulee olemaan tai mikä informaatio muodostuu tärkeäksi kokonaisuuden kannalta. Olen kuitenkin mielestäni onnistunut pitämään opinnäytetyön sisällöllisesti johdonmukaisena ja mahdollisimman ytimekkäänä tiivistelmänä, jotta olennainen informaatio välittyy mahdollisimman täsmällisesti.

Maagisen realismin pohdinta elokuva-analyysin kautta auttoi itseäni hahmottamaan genrelle ominaisia piirteitä, millaisia tarinoita sen avulla kerrotaan ja miten maaginen realismi eroaa muusta fantasiasta. Maagisen realismin olemus perustuu ristiriitaisuuden ja vastakkaisten elementtien rinnastamiselle, luonnollisen ja yliluonnollisen kontrastille, joiden puitteissa voi käsitellä vakavia aiheita abstraktisti ja moniulotteisesti. Analyysiosion kautta ymmärsin, että maaginen realismi on oivallinen genre käsittelemään tietyn tyyppisiä teemoja, kuten esimerkiksi identiteettiin, traumoihin tai yhteiskunnallisiin valtarakenteisiin liittyviä ristiriitaisuuksia, mikä myös selittää, miksi genre on ollut suosittu Latinalaisen Amerikan maissa, joissa maagista realismia käytettiin muun muassa ilmaisemaan vastenmielisyyttä ja kritiikkiä poliittisia vallanpitäjiä, siirtomaaisäntiä sekä kolonialismia kohtaan.

Maaginen realismi on genrenä vähemmän tunnettu, joten koin tarpeelliseksi sisällyttää opinnäytetyöhön määritelmän lisäksi maagisen realismin käytön maalaustaiteessa sekä kirjallisuudessa. Mielestäni ne antavat käsikirjoittajalle laajemmän kuvan siitä mitä kautta termi on syntynyt, sekä pohjustavat ja havainnollistavat maagisen realismin abstrakteja piirteitä, sillä mikään taiteenlaji ei synny tyhjiössä, vaan reaktioissa johonkin toiseen tekijään. Samalla maagisen realismin historian ymmärtäminen auttaa käsikirjoittajaa hahmottamaan syvällisemmin ja konkreettisemmin, miten ja miksi maaginen realismi eroaa ja yhdentyy suhteessa muihin fantasian lajeihin.

Oli mielenkiintoista päästä pureutumaan adaptaation maailmaan maagisen realismin näkökulmasta, sillä aiheen tutkiminen lisäsi ymmärrystäni genrestä, mutta samalla aiheeseen perehtyminen aiheutti lisäkysymyksiä ja pohdintoja. Vaikka alkuperäisteos lukeutuisi maagisen realismin piiriin, elokuva-adaptaation toteutuksessa teos saattaa muokkautua niin, että kaikki maagisen realismin elementit hioutuvat kokonaan pois, tai ovat tarpeettomia tarinankerronnan kannalta, jolloin elokuvan genre voi muuttua radikaalisti ja etäännyttää katsojan alkuperäisteoksesta. On vaikea sanoa, onko tällaisessa tapauksissa enemmän haittaa kuin hyötyä siitä, että elokuva on määritelty tietyn genren piiriin tai, että sitä pidetään adaptaationa.

Kun maagisen realismin teoksia adaptoidaan elokuviksi, niiden genreksi määräytyy usein fantasia, mielestäni myös tässä on mielenkiintoinen aihe pohdittavaksi, sillä henkilö, joka on menossa katsomaan toiminnallista Marvel-elokuvaa, ei välttämättä ole sama katsoja, joka haluaa nähdä esimerkiksi Raja-elokuvan, vaikka ne näennäisesti luetaan saman käsitteen alle.

Kirjoittaessani koostetta käsikirjoittajaa varten, huomasin, että maagisen realismin piirteet jäävät edelleen hieman epämääräisiksi, sillä ne riippuvat sekä kirjoitettavan tarinan teemoista, mutta myös maagisen realismin abstrakteista piirteistä, joita on hankalaa kiteyttää todellisella tarkkuudella. Kuvat helpottavat havainnollistamista, mutta samalla käsikirjoittajan on hankala hahmottaa periaatteita ja niiden välistä suhdetta toisiinsa ilman tunnollista perehtymistä maagiseen realismiin ja fantasiaan. Vaikka onnistuin mielestäni selkeyttämään koosteen avulla maagisen realismin elementtejä, se olisi kaivannut vielä syvällisempää perehtymistä ja monimuotoisempia esimerkkejä aiheesta.

Lähteet

Adams, J. 2022. What Makes a Quality Film Adaptation? Verkkosivu. Patrick Henry College. Viitattu 30.12.2023. <https://www.phc.edu/learnphc/film-adaptation>

Chase. P. 2020. The Origins and Development of the Fantasy Genre. YouTube-video. Julkaistu 22.08.2020. Viitattu 12.12.2022. <https://www.youtube.com/watch?v=K0ieFurt1n8>

Chzhen.Y.2021. Magical Realism In 6 Minutes: Literary Fantasy or Fantastic Literature? Curious Muse
<https://www.youtube.com/watch?v=UI9I2p71ct0>

Cvetkovic. D. 2022. Expressionism in 8 Minutes: The Most Disturbing Art Ever? YouTube-video. Julkaisija Curious Muse 11.1.2022. Viitattu 9.22.2022.
<https://www.youtube.com/watch?v=YnsRLQ4A0hc>

Dickinson. C. 2019. English 330: Introduction to Adaptation Theory. YouTube-video. Julkaistu 16.11.2019. Viitattu 23.11.2023.
https://www.youtube.com/watch?v=JsRqclC7a8I&ab_channel=CarrieDickison

Ellis. L & Meehan. A. 2022. Why Magical Realism is a Global Phenomenon | It's Lit YouTube-video. Julkaisija Spotzen for PBS Digital Studios 31.3.2022. Viitattu 10.12.2022. <https://www.youtube.com/watch?v=scgn2BCcht4&t=353s>

Ellis. L & Meehan. A. 2018. When the Book is Better than the Movie (Feat. Lindsay Ellis) | It's Lit! YouTube-video. Julkaisija PBS Voices 4.6.2018. Viitattu 12.1.2024. https://www.youtube.com/watch?v=vog2G3HkJ6U&ab_channel=PBVoices

Gibbons. B. 2023. 10 Movies So Different They Can't Be Put Into Any One Genre. Verkkosivu. Viitattu 12.1.2024. <https://screenrant.com/movies-different-not-one-genre/>

Gibbons. P. 2016. How do we Define Magic Realism? YouTube-video. Julkaistu 14.11.2016. Viitattu 12.12.2022.
<https://www.youtube.com/watch?v=Hi6ObKtA57o&t=1s>

Hayward S. 2018. Cinema Studies. E-kirja. New York: Routledge. Viitattu 30.12.2023. https://www.google.fi/books/edition/Cinema_Studies/gp4xDwAAQBAJ?hl=fi&gbpv=1&dq=%22Susan%20Hayward%22%20cinema%20studies%202010&pg=PT26&printsec=frontcover

Hellerman, J, 2023. What Is the High Fantasy or Epic Fantasy Genre? (Definition and Examples). Verkkosivu. Viitattu 30.12. 2023. <https://nofilm-school.com/high-fantasy-genre-definition-examples>

Hutcheon. L. 2006. A Theory of Adaptation. PDF-dokumentti. Viitattu 23.11.2023.
https://www.academia.edu/31992068/HUTCHEON_A_Theory_of_Adaptation

Joshi, J. & Patel, N. 2013. Film Adaptation of Novels and Fidelity. Verkkosivu. Viitattu 30.12.2023. <https://www.sahityasetu.co.in/issue14/nkpa-tel.php#:~:text=Geoffrey%20Wagner%20has%20divided%20adaptations,as%20a%20point%20of%20departure>.

MacDonald, N. 2019. Magic Realism vs Fantasy vs Surrealism: what's in a genre? Verkkosivu. Viitattu 30.12.2023. https://medium.com/@neilmacdonald_79317/magic-realism-vs-fantasy-vs-surrealism-whats-in-a-genre-a8d0d289311c

Mazaheri, P. 2021. An Introduction to Magic Realism Art Movement. Arcadia. Verkkosivu. Julkaistu 14.7.2021. Viitattu 9.11.2022. <https://www.byarcadia.org/post/an-introduction-to-magic-realism-art-movement>

McArthur. B. 2016. 100 Years of Solitude Part 1 Crash Course Literature 306. YouTube-video. Julkaisija CrashCourse 11.8.2016. Viitattu 11.12.2022. https://www.youtube.com/watch?v=YWNcCs_vQg

Petersen, A. Magic Realism in Cinema, an Analysis - BA thesis. Pdf-dokumentti. Viitattu 9.12.2022. https://www.academia.edu/24118302/Magic_Realism_in_Cinema_an_Analysis_BA_thesis

Provost, R. 2022. What is Magical Realism — Fantasy vs Reality in Art & Literature. Verkkosivu. Viitattu 30.12.2023. <https://www.studiobinder.com/blog/what-is-magical-realism-definition/>

Reich. J. 2017. Exploring Movie Construction and Production. PDF-dokumentti. Viitattu 12.1.2024. <https://milnepublishing.geneseo.edu/exploring-movie-construction-and-production/>

Sedergren. J. 2008. Alluusiosta. Verkkosivu. Viitattu 12.1.2024. <https://sedis.blogspot.com/2008/01/alluusiosta.html>

Seeger. L. 1992. The Art of Adaptation: Turning Fact And Fiction Into Film. PDF-dokumentti. Viitattu 23.11.2023. https://books.google.fi/books?hl=en&lr=&id=uUYirWTar-koC&oi=fnd&pg=PR9&dq=Seeger,+L.+1992.+The+Art+of+Adaptation.+Turning+Fact+and+Fiction+into+Film.&ots=4gdOgHl-gYm&sig=WXaTedShgwB3MArmultjOmNROKY&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false

Velasquez. M & Velasquez. S. 2020. The Magical Realism Genre in Movies | Video Essay. YouTube-video. Julkaistu 6.1.2020. Viitattu 12.12.2022. <https://www.youtube.com/watch?v=Od3A6Mc8Lao&t=619s>

Watanabe, D. 2020. The Process of Adapting a Book for Film or Television. Youtube-video. Julkaisija Author Learning Center 23.10.2020. Viitattu 30.12.2023. https://www.youtube.com/watch?v=f6KS9N978fQ&ab_channel=AuthorLearningCenter

Kuva- ja elokuva-lähteet

KUVA 1: The Strike, Franz Radziwill, 1931.

<http://weimarart.blogspot.com/2010/06/franz-radziwill.html>

KUVA 2: Late Visitors to Pompeii, Albert Carel Willink, 1931.

https://en.wikipedia.org/wiki/Late_Visitors_to_Pompeii

KUVA 3: The Painter's Family, Giorgio de Chirico, 1926.

<https://www.tate.org.uk/art/artworks/de-chirico-the-painters-family-n05976>

KUVA 4: Raja (2018)

<https://www2.bfi.org.uk/news-opinion/sight-sound-magazine/reviews-recommendations/grans-border-ali-abbasi-eva-melander-eero-milonoff-dark-scandinavian-folk-fantasy>

KUVA 5: Piin elämä (2012)

<https://ar.inspiredpencil.com/pictures-2023/life-of-pi-carnivorous-island>

KUVA 6: Piin elämä (2012)

https://www.researchgate.net/figure/The-human-shaped-algae-island-Life-of-Pi-014023_fig6_350690604

KUVA 7: Everything is Illuminated (2005)

<https://mediorientedintorni.com/index.php/2020/09/20/everything-is-illuminated-by-liev-schreiber/?lang=en>

KUVA 8: Piin elämä (2012)

<https://orangeforsurvival.wordpress.com/2015/08/14/symbols-the-algae-island/>

KUVA 9: Piin elämä (2012)

<https://nextbestpicture.com/life-of-pi/>

KUVA 10: Everything is Illuminated (2005)

<https://fi.pinterest.com/pin/230668812135845774/>

KUVA 11: Raja (2018)

<https://www.is.fi/tv-ja-elokuvat/art-2000005844631.html>

Everything is Illuminated. 2005. Ohjaus: Liev Schreiber. Tuotantoyhtiö: Telegraph Films, Warner Independent Pictures, Stillking Films, Big Beach, Cinetic Media.

Piin Elämä. 2012. Ohjaus: Ang Lee. Tuotantoyhtiö: Fox 2000 Pictures, Dune Entertainment, Ingenious Media, Haishang Films.

Raja. 2018. Ohjaus: Ali Abbasi. Tuotantoyhtiö: Kärnfilm, Black Spark Film & TV, Meta Film Stockholm.